

Symbolizm. Chocholi taniec – omówienie znaczenia

1. Cele lekcji

a) Wiadomości

Uczeń wie, czym jest symbol, zna założenia i głównych reprezentantów symbolizmu.
Uczeń zna dramat S. Wyspiańskiego *Wesele*.

b) Umiejętności

Uczeń definiuje symbol i potrafi odróżnić go od alegorii. Uczeń interpretuje symbole zawarte w *Weselu* S. Wyspiańskiego.

2. Metoda i forma pracy

Metoda problemowa: uczniowie próbują określić, czym jest symbol. Wymieniają zjawiska, rzeczy, postacie, które według nich mają charakter symboliczny.

Metoda podająca: nauczyciel objaśnia i definiuje pojęcie symbolu. Przedstawia złożenia symbolizmu i najważniejsze nazwiska związane z tym prądem.

Metoda praktyczna: wspólna lektura fragmentów *Wesela*.

Odnajdywanie i interpretowanie symboli przez uczniów.

Na zakończenie zajęć oglądanie fragmentu filmu w reżyserii Andrzeja Wajdy.

3. Środki dydaktyczne

1. *Wesele* Stanisława Wyspiańskiego.
2. Słownik terminów literackich.
3. Słownik symboli.
4. *Wesele* w reżyserii Andrzeja Wajdy.

4. Przebieg lekcji

a) Faza przygotowawcza

„Rozumienie świata w symbolach jest warunkiem wielkiej sztuki” (Nietzsche).
Symbolizm jako postrzeganie świata za pomocą obrazów.

b) Faza realizacyjna

Określenie, czym jest symbol.

1. Etymologia słowa symbol.
2. Co to jest symbol – próba opisanie terminu własnymi słowami.
3. Wskazanie różnic między symbolem a alegorią.
4. Definiowanie pojęcia.
5. Nieuchwytność znaczeniowa symboli oraz ich zagadkowość, mglistość i niedookreśloność.
6. Wieloznaczność interpretacyjna symboli.

7. Przykłady symboli w literaturze.

Symbolizm jako prąd artystyczny końca XIX wieku.

1. Geneza symbolizmu jako prądu literackiego.
2. Główni przedstawiciele: M. Maeterlinck, S. Mallarme, L. Staff, B. Leśmian, K. Przerwa-Tetmajer.
3. Sposób postrzegania rzeczywistości w symbolizmie – opozycja do wszelkiej opisowości w literaturze i sztuce.
4. Odejście od opisu w stronę pogłębionej analizy znaczenia zjawiska.
5. Chwyty literackie symbolizmu (symbol, personifikacja, itd.).

Symbolika w *Weselu* Stanisława Wyspiańskiego.

1. Czym jest *Wesele* – symbolika utworu.
2. Interpretacja postaci Chochoła.
3. Co to jest złoty róg?

Prezentacja fragmentów filmu *Wesele* w reżyserii Andrzeja Wajdy.

c) Faza podsumowująca

„Żyjemy w świecie symboli, a świat symboli żyje w nas” (J. Chevalier) – wspólne poszukiwanie i nazywanie symboli w otaczającej nas rzeczywistości.

5. Bibliografia

1. *Encyklopedia symbolizmu*, pod red. J. Cassou, przekł., oprac. i przypisy J. Guze, Warszawa, Wydawnictwo Artystyczne i Filmowe 1992.
2. Hofstätter H. H., *Symbolizm*, z niem. przeł. S. Błaut, Warszawa, Wydawnictwo Artystyczne i Filmowe 1980.
3. Kopaliński W., *Słownik symboli*, Warszawa, Wiedza Powszechna 1991.
4. *Magia „Wesela”*, pod red. J. Michalika i A. Stafiej, Kraków, Księgarnia Akademicka 2003.
5. Podraza-Kwiatkowska M., *Symbolizm i symbolika w poezji Młodej Polski*, wyd. 2, Kraków, Universitas 1994.
6. *Słownik terminów literackich*, pod red. J. Sławińskiego, Wrocław, Ossolineum 2000.
7. Wyspiański S., *Wesele*, oprac. J. Nowakowski, wyd. 5, Wrocław, Ossolineum 1984, BN I 218.

6. Załączniki

a) Zadanie domowe

Napisz pracę pisemną liczącą około 600 słów na jeden z poniższych tematów:

1. Zinterpretuj jeden z symboli zawartych w *Weselu* S. Wyspiańskiego.
2. „Analizować symbol rozumowo to obłuskiwać cebulę, aby odnaleźć cebulę.” (P. Emanuel). Wyjaśnij powyższy cytat.

7. Czas trwania lekcji

90 minut

8. Uwagi do scenariusza

Scenariusz jest przewidziany na dwie godziny lekcyjne. Pierwsza o charakterze bardziej teoretycznym poruszy problematykę symbolu (definiowanie pojęcia) i przybliży założenia symbolizmu. Druga część zajęć zostanie przeprowadzona w oparciu o *Wesele* Stanisława Wyspiańskiego.

Symbolizm pozwalał „szukać wiecznego w chwilowej różnorodności kształtów, trwałej Prawdy w przemijającym Fałszu, odwiecznej Logiki w krótkotrwałej nielogiczności” (R. de Gourmont). Z bogatej spuścizny symbolizmu możemy dziś wymienić m.in. autonomię języka poetyckiego (prawo do niezrozumiałości), wieloznaczność interpretacyjną symbolu, stosowanie odległych asocjacji. Te i inne wartości karzą dostrzegać w symbolizmie ważny element w procesie kształtowania się nie tylko literatury, ale w ogóle kultury w szerokim tego słowa znaczeniu. W otaczającym nas świecie wszędzie odnajdujemy symbole. Niniejsza lekcja powinna choć w pewnym stopniu pomóc nam nie tyle je właściwie interpretować, co je po prostu dostrzegać.